

***El Regne* - Emmanuel Carrère**

Sempre m'ha agradat començar llibres sense tenir la menor idea del contingut, descobrir el tema de mica en mica, seguir sense prejudicis les evolucions de la trama, caure en les trampes que m'ha parat l'autor. Salinger era antipàtic, però hi tocava quan prohibia les imatges i les sinopsis als seus llibres, ja que el primer dret del lector hauria de ser encarar-se al llibre sense saber-ne res.

La meva experiència amb Emmanuel Carrère (París, 1957) era limitada. Tenia un bon record de *L'adversari*, però havia abandonat *El bigoti* a la meitat (un altre dret del lector). D'*El Regne* només en coneixia el títol i la coberta, on hi figura un jove i tres vells rubensians, una representació dels quatre evangelistes. Sóc d'una època en què la Història Sagrada es considerava part de la cultura general, i he assistit a prou enterraments per preguntar-me si hi ha alguna cosa després de la mort. En altres paraules, un llibre sobre el catolicisme no m'espantava. Més aviat al contrari: podia ser una bona manera de contrarrestar la pressió per llegir novel·la negra escandinava, sagues èpiques i Bildungsromans d'adolescents empastillats.

El Regne comença amb un pròleg. Me'l salto, és clar. Ni que sigui de l'autor, perquè ni ell té dret a fer-me de guia. Ja el llegiré al final, com tots els pròlegs. Va ser un error, ja que després vaig comprovar que no és un comentari del llibre, sinó més aviat el primer capítol. En fi.

Passió i intel·ligència

La primera part del llibre es titula *Una crisi* (París, 1990-1993), i parteix dels divuit quaderns que Carrère va escriure als anys noranta, durant la seva etapa de fervor cristià. Coneixem dues persones que el guiaran en el seu camí espiritual, la seva padrina i el seu amic Hervé. També ens assabentem que l'autor considera l'evangelista Joan com un pura sang, i els altres tres com uns perxerons. En aquesta evocació, Carrère barreja els dubtes sobre l'escriptura amb els dubtes sobre la religió, recorda les visites al psicoanalista, a qui mira de vèncer, o si més no de sorprendre (les escaramusses intel·lectuals amb el psicoanalista són un dels subgèneres literaris característics de la segona meitat del segle vint, i hem de dir que Carrère hi excel·leix), repassa la solidesa contraargumental de Nietzsche, compara el fanatisme religiós amb el fanatisme estalinista, es pregunta si el cristianisme és la malaltia o la curació. De moment el llibre està bé, però no m'apassiona. De sobte, apareix un

personatge fascinant: la vella hippie que fa de cangur als nens, i que havia exercit la mateixa feina amb la mainada de l'escriptor Philip K. Dick. Aquest personatge permet recordar la conversió de Dick al cristianisme, i d'altra banda dóna molt de joc literari quan es converteix en una okupa a l'immoble de Carrère. En aquest punt, les cavilacions metafísiques convergeixen amb una evocació autobiogràfica egòlatra i tanmateix fascinant. No sé cap on va aquest llibre, però a partir de l'aparició de la cangur sé que ja no podré deixar de llegir-lo.

La segona part, *Pau (Grècia, 50-58)*, té com a protagonista l'apòstol que va expandir el cristianisme. Carrère llegeix amb atenció els *Fets dels Apòstols*, destria el que és essencial de l'anecdòtic, recupera les reaccions del contemporanis de Pau quan sentien el seu missatge i intenta esbrinar com una petita secta jueva va ser capaç de devorar l'Imperi romà des de dintre. És aquí on ens presenta Ernest Renan, que ens acompanyarà al llarg del llibre amb les erudites –i tan criticades al seu temps– explicacions no religioses sobre la vida de Jesús. Al seu costat apareixen citats el filòsof Sèneca i Timoteu, el secretari de Pau. Per ajudar a situar-nos en aquest viatge de vint segles enrere, Carrère se serveix de comparacions amb el retorn d'Ulisses i amb la posició de Trotski, i reintrodueix la conversió de Philip K. Dick. Ens assabentem, així, que Pau tenia problemes diguem-ne polítics amb Jaume, Pere i Joan, els quals es veien a si mateixos com a garants dels ensenyaments originals de Jesús, mentre que Pau era considerat poc menys que un intrús. Aquestes pàgines, que combinen història, geografia, exègesi, assaig i crítica literària, són obra d'un lector apassionat que no es conforma amb interpretacions senzilles i que és capaç de relacionar tots aquests autors majúsculs sense perdre peu.

Som a mig llibre. Arriba *La investigació (Judea, 58-60)*. Quan Lluç acompanya Pau a Jerusalem s'adona de l'abisme que separa jueus i hel·lenistes, les dues branques de seguidors del mateix Jesús. Carrère segueix les versions d'historiadors i exegetes, i el que no sap s'ho imagina. Entre tots els ensenyaments de l'Evangelí, entre tots els estrats, com una deu primigènia, sobresurt una veu que diu el que no havia estat mai dit: estimeu els vostres enemics, alegreu-vos de ser infeliços, preferiu ser petits més que no pas grans, pobres més que no pas rics, i estar malalts més que no pas sans. Carrère, que té una posició acomodada, reflexiona sobre la sentència que assegura que els rics no entraran al Regne. Hem arribat a la síntesi perfecta entre lectura de textos sagrats, autobiografia, fabulació i *making of*.

Desemboquem a la darrera part, *Lluc (Roma, 60-90)*. Aquí Carrère ressegueix els últims anys i els últims textos de Lluc, destria les fonts, estudia la manera com és narrat el naixement de Jesús i finalment es postra als peus de l'autor, però no com a evangelista, sinó com a guionista. “El que contribueix a l'èxit d'una pel·lícula no és pas la versemblança del guió, sinó la força de les escenes i, en aquest àmbit, Lluc no té rival (...) Els Reis Mags provenen de Mateu, el bou i l'ase són afegitons molt tardans, però tota la resta s'ho va inventar Lluc i, en nom del gremi dels novel·listes, jo dic: respecte.”

Els dos Joans

Emmanuel Carrère ha escrit un llibre sobre els anys en què no se sabia ben bé què era el cristianisme, quan es confonia amb el judaisme: els anys sense església. Devorador de llibres, curiós infatigable, se submergeix en aquella època inicial i en surt amb tot de visions i d'hipòtesis, com ara la dels dos Joans. Un és el deixeble de Jesús, l'altre és un escriptor fulgurant, que escriu un evangeli sense cap exorcisme, sense cap paràbola, amb prou feines jueu, que recull el combat entre la llum i les tenebres, i el Logos que baixa a la Terra: el jove evangelista que apareix a la coberta d'aquesta edició.

Jesús, que va fracassar en l'intent de ser rei dels jueus, va acabar regnant sobre gairebé tothom excepte els jueus. Heus aquí una síntesi: “Jesús era la infantesa d'aquest organisme, Pau i l'Església dels primers segles la seva adolescència rebel i apassionada. Amb la conversió de Constantí comença la llarga història de la cristiandat a Occident, és a dir, una vida adulta i una carrera professional feta de feixugues responsabilitats, de grans èxits, de poders immensos, de compromisos i d'errors que fan vergonya. Les Llums i la modernitat assenyalen l'hora de la jubilació.”

El Regne es beneficia de la traducció exemplar de Jordi Martín Lloret. En sortim una mica savis, però sobretot impressionats per la gestió d'un cabal tan ampli d'informació i de teories, que l'autor sap abocar en un llibre que es llegeix com una novel·la d'investigació. Sempre que el lector estigui interessat en la matèria, és clar. Carrère no és un investigador fred, sinó una intel·ligència que contempla el món sense perdre's de vista a si mateixa. Sap que la religió no és només cultura, sinó també il·luminació. Entreveu el Regne, però no acaba de voler ser tocat per la gràcia.

No creu en Déu, però li està agraït. La padrina ja l'hi havia dit: "Prova de no ser massa intel·ligent".